

Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld.

Technische sessie commissie ZCWS, woensdag 20 September 2023

Gemeente
Rotterdam

Even voorstellen:

Jeany Dirkzwager
Strategisch adviseur

Vincent Roeleveld
Senior beleidsadviseur

Shantie Jagmohansingh
Senior beleidsadviseur

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Overweging
- Inleiding met definities, wettelijke taken, cijfers, ontwikkelingen, regio en visie
- Het nieuwe beleidsplan: de opgave
- Speerpunten, doelen en monitoring
- Proces
- Speerpunt 1
- Speerpunt 2
- Speerpunt 3
- Speerpunt 4
- Vragen

Overweging

- Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld komen in Rotterdam gemiddeld vaker voor dan in de rest van Nederland. Dat vraagt een stevige aanpak op alle aspecten.
- We willen meer voorkomen en meer zien. Als we meer zien moeten we ook meer oplossen.
- Vanuit het Verandertraject is met tijdelijke middelen een boost gekomen voor het inzetten van veranderingen. Maar verandering vraagt tijd, er is veel in gang gezet maar er is nog veel nodig.
- Ambitieniveau (ook bij de samenwerkingspartners) is groot.
- We hebben te maken met stijgende kosten op wettelijke taken. Door inflatie en hogere instroom. Maar het beschikbare budget blijft gelijk.

Hoe kunnen we onze ambities waarmaken?

Wettelijke taken gemeente

WMO 2015, Jeugdwet, Wet tijdelijk huisverbod, Besluit Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling:

- het organiseren van opvang en ondersteuning voor slachtoffers en hulp aan betrokkenen
- het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld
- maatregelen nemen om kindermishandeling te bestrijden
- het inrichten van een Veilig Thuis-organisatie
- uitvoering van de wet Tijdelijk Huisverbod
- uitvoering en toezicht houden op naleving van het besluit Meldcode
- regie op de samenwerking

Daarnaast aantal verdragen: het Verdrag van Istanbul, het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, het Verdrag inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul), het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens en het VN Vrouwenverdrag.

Cijfers.

Nederland:

In 2022:

- 9% (1,2 miljoen personen) van 16 jaar en ouder was slachtoffer in de afgelopen 12 maanden
- Bij 65% van deze groep is sprake van structureel geweld
- 13% (1,8 miljoen personen) van 16 jaar en ouder is in de afgelopen 12 maanden slachtoffers geworden van seksueel geweld.

In 2017:

- 3,4% van alle kinderen (ongeveer 119.000) zijn op dit moment slachtoffer van kindermishandeling

Rotterdam in 2022:

- VTRR: 7.989 adviesvragen en 6.904 meldingen
- Huisverbod: 346
- Crisisopvang: 223 volwassenen en 220 kinderen
- Politie: 1.206 keer aangifte en 3.060 meldingen

Regio Rotterdam Rijnmond in 2022:

- Filomena: 63 keer intensief casemanagement en 49 zelfmelders
- CSG: 266 acute en 269 niet acute meldingen

Ontwikkelingen tot nu toe

- **Het huidige beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld. Looptijd 2019-2022. Met 1 jaar verlengd.**
 1. Preventie
 2. Directie veiligheid
 3. Duurzame veiligheid en herstel
 4. Specifieke aanpakken

Evaluatie uitgevoerd.

- **Verandertraject 2020-maart 2023**
 - Verbeteren directe toegang
 - Verbeteren integraal hulpaanbod
 - Betere verbinden zorg- en veiligheidsnetwerk
 - Verbeteren samenwerking en kennis en kunde hele netwerk

Evaluatie uitgevoerd → zie brief 23bo006553

Landelijke ontwikkelingen

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (transitie in 2030)

Verbeteren kwaliteit en effectiviteit van jeugdbescherming en de aanpak van huiselijk geweld als het gaat om het werken aan veiligheid in gezinnen met en zonder kinderen.

- Verbinden jeugdbescherming en huiselijk geweld
- 0-100 jaar
- Stevige wijkteams, blijft altijd betrokken → leidraad Werken aan veiligheid
- Regionaal veiligheidsteam
- Samen optrekken
- Proeftuinen

→ landelijke besluitvorming, regionale en lokale uitwerking

Samenwerken in de regio

Centrumgemeente Rotterdam (Rotterdam, Barendrecht, Ridderkerk, Albrandswaard, Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel en Lansingerland)

- Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR)
- Crisisopvang met daarbij behorende hulp
- Tijdelijk huisverbod
- Meldcode

Regio Rotterdam Rijnmond

- Met de 2 andere centrumgemeenten van de regio Rotterdam Rijnmond (Vlaardingen en Nissewaard) werken we samen aan gemeenschappelijke doelen. We stellen hiervoor een regiovisie op. Hierin staan gezamenlijke ambities en afspraken over samenwerking in de regio.
- VTRR wordt gefinancierd door de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond. De 13 gemeenten sturen gezamenlijk op de resultaten.

Onderliggende visie

Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid

- Na melding van acute onveiligheid moet eerst de directe veiligheid worden hersteld: het geweld moet stoppen en het slachtoffer moet worden beschermd.
- Als de directe veiligheid is hersteld kan gewerkt worden aan onderliggende risicofactoren: waar komt het geweld vandaan? En hoe kunnen de risicofactoren worden weggenomen?
- Ook is er dan aandacht voor duurzaam herstel en nazorg. Trauma's moeten worden verwerkt. Zo wordt voorkomen dat het geweld terugkeert.
- Hulp en ondersteuning richten zich zowel op slachtoffer als pleger.

Nieuw beleidsplan

Opgave:

Rotterdam werkt aan een veilige stad voor iedereen. Wij vinden dat iedere Rotterdammer een eerlijke kans verdient op een gezond, veilig en betekenisvol leven. Dat betekent onder andere dat elke Rotterdammer zich thuis veilig moet voelen.

Samen met onze partners werken we hieraan door het zoveel mogelijk voorkomen, terugdringen en bestrijden van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld in Rotterdam.

Nieuw beleidsplan

We hanteren hierbij de volgende leidende principes:

- De leefwereld is leidend, de systeemwereld faciliterend
- Het gezinssysteem staat centraal
- Eerst directe veiligheid, dan duurzame veiligheid, dan duurzaam herstel
- Acteren met passende snelheid en urgentie
- Vertrouwen op de deskundigheid en expertise van onze professionals
- Waar nodig tonen we professionele moed en lef

Deze leidende principes zijn samen opgesteld met de Beschermpartners en we keren steeds terug naar deze principes om te toetsen of dat wat we doen hieraan bijdraagt.

Nieuw beleidsplan, aandacht voor:

Plegerperspectief

We richten ons op het hele systeem, dus ook op de pleger

We willen:

- Aangiftebereidheid van slachtoffers vergroten
- Ondersteuning bieden (voor duurzaam oplossen van geweld)

Geweld tegen vrouwen

Geweld tegen vrouwen uit zich in vele vormen. Het kan zelfs leiden tot moord. Moord op vrouwen die gendergerelateerd zijn noemen we femicide.

Gender

Gender heeft te maken met de beelden, opvattingen en verwachtingen met betrekking tot mannelijkheid en vrouwelijkheid. Gender bij huiselijk geweld kan leiden tot geweld tegen vrouwen.

Speerpunten, doelen en monitoring

We werken vanuit 4 **speerpunten**:

- Werken aan voorkomen, signaleren en melden
- Werken aan veiligheid
- Rotterdamse aanpak op maat
- Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak

Overkoepelende **doelen** voor de hele aanpak zijn:

- huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld worden eerder gesignaleerd en opgepakt;
- partners in het zorg- en veiligheidsdomein werken effectiever samen, zodat geweld blijvend stopt.

Of we hierin op de goede weg zijn **monitoren** wij als volgt:

- daling van het percentage hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond;
- stijging van het percentage meldingen waarbij de duur van het geweld bij een eerste melding korter is dan een jaar;

Het proces tot nu toe en verder

- Outline is opgesteld
- Beschermpartners zijn betrokken
- Ervaringsdeskundigen zijn gesproken
- Outline is besproken met wethouder
- Outline is uitgewerkt tot concept plan
- Brede Raad 010 wordt geconsulteerd
- Technische sessie → 20 september
- Definitieve plan wordt opgesteld
- Plan wordt getoetst bij Beschermpartners en ervaringsdeskundigen
- Plan wordt verstuurd naar college / gemeenteraad → streven is voor eind van het jaar

Speerpunt 1. Voorkomen, signaleren en melden

- Om ernstig geweld te voorkomen is het belangrijk dat de kennis over huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld groeit en dat het taboe wordt doorbroken.
- Bij professionals maar ook bij Rotterdammers.
- Zodat slachtoffers, plegers en omstanders de stap durven zetten naar hulp en ondersteuning. Juist ook als de zorgen nog niet heel groot zijn.

Speerpunt 1. Voorkomen, signaleren en melden

Het taboe eraf: bespreekbaar maken door voorlichting en het gesprek

Lespakket VrijHeden

- Maakt moeilijke onderwerpen bespreekbaar met leerlingen in het onderwijs.
- Bestaat uit confrontatietheater, theatervoorstellingen, de methodiek 'over de streep', workshops, een fototentoonstelling en lespakketten.
- Diverse vormen van huiselijk geweld.

Platform Stop geweld tegen vrouwen

- Aanjagen van het maatschappelijk debat over geweld tegen vrouwen.
- Manifest Stop geweld tegen vrouwen.

Orange the World

- Campagne van 25 nov – 10 dec in meer 100 landen.
- Bewustwording geweld tegen vrouwen, taboe doorbreken.

Speerpunt 1 Voorkomen, signaleren en melden

Zo vroeg mogelijk signaleren, oppakken en melden.

Gebruik Meldcode

- Stappenplan voor professionals

Signalering SISA / SluiS

- Beter afstemmen van hulp doordat professionals op de hoogte zijn van elkaars betrokkenheid

* In 2022 motie Tweede Kamer om de wettelijke grondslag van de verwijindex jeugd uit de Jeugdwet te schrappen. Staatssecretaris VWS is voornemens deze motie uit te voeren. Rotterdam wil graag een signaleringssysteem behouden. Gezocht wordt naar een alternatief.

Speerpunt 1. Voorkomen, signaleren en melden

Voorkomen van herhaling

Preventie op het ontstaan van geweld gebeurt vanuit oa armoede-, verslavings-, integratiebeleid. Dit beleidsplan zet in op voorkomen bij verhoogd risico en voorkomen van herhaling. Gericht op slachtoffer en pleger.

Subsidieregeling preventie huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

- Meer samenhang in preventieve interventies
- Sturen op een combinatie van evidence based en practise based

Vergroten weerbaarheid, veerkracht en zelfbeschikking

- Groepsgerichte activiteiten gericht op het versterken van de positie van de slachtoffer:
 - Krachtige vrouwen
 - Mentormoeders
 - De nieuwe toekomst
 - E-health

Pleger ondersteuning: komt verderop aan bod

Speerpunt 2. Werken aan veiligheid

- De eerste belangrijke stap, na het signaleren van huiselijk geweld, is het direct stoppen van het huiselijk geweld en de onveilige situatie.
- Pas daarna ontstaat er ruimte voor verandering en verwerking.
- Om de cirkel van geweld te doorbreken is het belangrijk de oorzaken van de onveiligheid aan te pakken en te werken aan duurzaam herstel. Dit vraagt om een sluitende aanpak, waarin het slachtoffer, de pleger en andere betrokkenen een afgestemd hulpaanbod krijgen dat zich richt op het aanpakken van de oorzaken van de onveiligheid en op de gevolgen van geweld.

Speerpunt 2. Werken aan veiligheid

Werken aan directe veiligheid

Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR)

- Geeft advies en ondersteuning
- Beoordeelt meldingen op veiligheid en komt tot besluit over vervolgstappen
- Pakt spoedeisende meldingen op
- Doet onderzoek en stelt veiligheidsvoorwaarden vast
- Monitort 12 maanden
- In onze regio: leidt toe naar crisisopvang slachtoffers hg

Centrum Seksueel Geweld ((CSG)

Een team van artsen, verpleegkundigen, politie en andere hulpverleners bieden slachtoffers forensische, medische en psychische hulp.

Filomena

Zeer ernstige en/of structurele geweldsituaties doorbreken en duurzame veiligheid realiseren.
Laagdrempelige inloopfunctie en een snelle onderzoeksfase, cliënt staat centraal.

Het CSG en Filomena werken nauw samen. Vanaf 2024 doen zij dit vanuit een nieuwe locatie gelegen naast het Erasmus MC.

Speerpunt 2 Werken aan veiligheid

Werken aan directe veiligheid

(Crisis)opvang en –hulp

- Bij acuut of dreigend gevaar.
- 40 plekken voor vrouwen, 50 voor kinderen.
- Noodbedden en zo nodig is een hotelplaatsing.
- Directe ambulante (spoed)hulp om opvang of uithuisplaatsing te voorkomen.
- Methodiek Veerkracht en diagnostiek en traumascreening bij kinderen.
- Mannenopvang (landelijke functie).

Er wordt een ontwikkelagenda opgesteld, gericht op inhoudelijke verbeteringen van de crisisopvang, huisvesting en in-, door- en uitstroom.

Ex)partnerstalking

- Rotterdamse ketenaanpak met (o.a.) VTRR, politie, OM, ZVHRR, Reclassering, Filomena en Stichting Arosa blijven versterken.
- AWARE: alarmsysteem in combinatie met een hulpaanbod.
- Pilot slachtofferdevice: uitwisseling van data over de locatie van de enkelband van pleger en het device van het slachtoffer.

Speerpunt 2 Werken aan veiligheid

Werken aan directe veiligheid

Tijdelijk huisverbod

- Een bestuursrechtelijke veiligheidsmaatregel.
- Bij (vermoeden van) 'ernstig en onmiddellijk gevaar' wordt de veroorzaker tijdelijk uit huis geplaatst.
- Het creëert rust.
- Hulp kan opgang gebracht worden voor zowel slachtoffer als pleger.
- Duurt in beginsel tien dagen, kan verlengd worden tot maximaal vier weken.
- Is tevens een contactverbod.

Lobby voor verbeteringen in de wet waardoor het tijdelijk huisverbod effectiever kan worden ingezet:

- Verruiming van het 'anders dan incidenteel-criterium'.
- De inzet van het huisverbod zonder acuut incident.
- Flexibilisering van de termijnen wanneer betrokkenen niet bereikbaar zijn.

Speerpunt 2 Werken aan veiligheid

Werken aan duurzame veiligheid

1. Integrale ondersteuning bij huiselijk geweld

- Wijkteams hebben een belangrijke rol in alle fases van een effectieve aanpak.
- Dit vraagt sterke en krachtige wijkteams: vanuit het Verandertraject is hier al veel op ingezet → eenduidig werken en regierol verstevigen.
- Toekomstscenario: Leidraad Werken aan veiligheid.

2. Huiselijk geweldarrangement

- Slachtoffer en plegerondersteuning
- Werken aan gezinsdynamiek
- Combinatie gevormd van Wmo-maatwerkondersteuning en jeugdhulp.

Speerpunt 2 Werken aan veiligheid, vervolg

Werken aan duurzame veiligheid

3. Plegeraanpak

- Bij strafbare feiten: inzetten op het volgen van een strafrechtelijk proces.
- Maar zonder hulp aan de pleger is de kans groot dat het geweld terugkeert
- Verschillende vormen van hulp en ondersteuning:
 - Supportgroep plegers (met ervaringsdeskundige plegers)
 - Groepstherapie Niet meer door het lint
 - E-health module
 - Opvang van kleine groep kwetsbare plegers

HG leerwerkplaats → lerend netwerk plegerperspectief.

Speerpunt 2 Werken aan veiligheid

Beter benutten van instrumenten

- Het oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld vraagt om maatwerk.
- Er kunnen diverse instrumenten worden ingezet (zoals tijdelijk huisverbod, jeugdbeschermingsmaatregel).
- Wellicht nog andere mogelijkheden die nu niet benut worden (bijv ophangen camera's, noodbevel). Samen met partners gaan we dit onderzoeken.

Vergroten aangiftebereidheid

- Slachtoffers ervaren vaak drempels bij het doen van een melding of aangifte van een misdrijf, vooral bij huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld.
- Het is van belang om aandacht te hebben voor de redenen waarom slachtoffers geen aangifte doen en hierop, waar nodig situatiegericht, op in te spelen.

Speerpunt 3. Rotterdamse aanpak op maat

- Er zijn vormen van huiselijk geweld die vaak juist kwetsbare Rotterdammers raken (zoals kinderen en ouderen).
- Ook zijn er vormen van geweld waar specialistische kennis voor nodig is om het te herkennen en hulp te bieden (zoals bij schadelijke traditionele praktijken en seksueel geweld).
- Daar hebben we een aanpak op maat voor. Extra aandacht helpt om deze vormen van geweld beter te herkennen en passende hulp te bieden.

Speerpunt 3. Rotterdamse aanpak op maat

Kindermishandeling

- De effecten van kindermishandeling zijn enorm groot.
- Kinderen zijn extra kwetsbaar.
- Het is van belang om intergenerationeel geweld te stoppen, dat begint bij goede hulp aan de kinderen.

Samen met partners werken we aan:

- Betere signalering in oa het onderwijs
- Betere verbinding met de jeugdbeschermingsketen (dmv het Toekomstscenario).
- Voorkomen en oplossen van complexe scheidingen.

Handle with care

School krijgt na een ernstig incident van huiselijk geweld de volgende schooldag een signaal dat de desbetreffende leerling extra steun kan gebruiken.

Speerpunt 3 Rotterdamse aanpak op maat

Seksueel geweld

- Kan samengaan met andere vormen van machtsmisbruik, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en geweld.
- Aanranding en verkrachting maar ook online vormen van seksueel geweld kunnen leiden tot langdurige schade.
- Veel slachtoffers krijgen te maken met victim blaming.

We stellen drie situaties van seksueel geweld centraal:

- Empowerment in kwetsbare gezinnen en gemeenschappen.
- Online seksueel geweld.
- Sociale en fysieke veiligheid in de publieke ruimte.

Speerpunt 3. Rotterdamse aanpak op maat

Schadelijke traditionele praktijken

- Komt voort uit orthodoxe of conservatieve tradities en strikte opvattingen over seksualiteit en man-/vrouwrollen.
- In samenhang met een bepaald collectief gedachtegoed binnen (gesloten) gemeenschappen. Maar kan in alle lagen van de bevolking voorkomen.
- Vormen zijn:
 - eengerelateerd geweld, waaronder verstoting;
 - huwelijksdwang en achterlating (in land van herkomst);
 - huwelijksgevangenschap: vastzitten in een religieus huwelijk (ook na een scheiding);
 - leven in gedwongen isolement (verborgen vrouwen);
 - vrouwelijke genitale verminking (vrouwenbesnijdenis)

We werken aan de volgende prioriteiten:

- Deskundigheid in de hele stad op orde.
- Taboes worden bespreekbaar gemaakt en doorbroken.
- Uitvoering geven aan de Agenda voor de Toekomst – aanpak STP.

Speerpunt 3. Rotterdamse aanpak op maat

Ouderenmishandeling

- Ouderen die afhankelijk zijn van hulp en ondersteuning lopen meer risico.
- Dit geldt zowel voor ouderen die zelfstandig wonen als voor ouderen in zorginstellingen.
- De pleger kan iemand uit de huiselijke kring of uit een professionele setting zijn.
- Soms opzet, maar er kan ook sprake zijn van ontspoorde zorg.

We focussen op ontspoorde mantelzorg en financieel misbruik.

Prioriteiten:

- Meer bewustwording. Belangrijke thema's daarbij zijn het signaleren, doorbreken handelingsverlegenheid, werken met de meldcode.
- Passende opvangplekken voor ouderen.
- Voortzetten van de lokale alliantie tegen ouderenmishandeling.

Speerpunt 4. Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak

- Om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld effectief te bestrijden is een goede samenwerking nodig in de zorg- en veiligheidsketen.
- Samenwerking is nodig op alle niveaus (uitvoering, tactisch en strategisch).
- Elkaar vinden doen we uiteraard dichtbij de betrokkenen in casuïstiek.
- Verder vinden we elkaar bij het Tactisch overleg, het Strategisch platform en de HG leerwerkplaats.

Speerpunt 4. Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak

Het clientperspectief en werken met ervaringsdeskundigen

- Inzetten ervaringsdeskundigen is essentieel: cliëntperspectief
- Verandertraject: oprichting Ervaring in Huis.
 - Team van opgeleide professionele ervaringsdeskundigen.
 - Zowel voormalig slachtoffers als voormalig plegers.
- Daarnaast team ervaringsdeskundigen zonder opleiding die ingezet wordt op vrijwillige basis.
- Ervaring in Huis kan in Rotterdam ingezet worden op de volgende gebieden:
 - In het contact met cliënten vanuit een nieuwe aanvullende rol, naast professionals.
 - Bij beleidsontwikkeling.
 - In lotgenotencontact.
 - Bij voorlichting en kennisoverdracht.

Speerpunt 4. Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak

Verbeteren samenwerking

In complexe casussen zijn veel organisaties betrokken. Regie op samenwerking gebeurt meestal vanuit het wijkteam. Het gezin is daarbij de spil.

De Beschermpartners werken samen in het Strategisch platform (bestuurders) en het Tactisch overleg aan de hand van een verbeteragenda:

- Werken met ervaringsdeskundigen.
- Aandacht voor het plegersperspectief.
- Denken vanuit het cliëntperspectief.

Evalueren en leren in de keten

HG-leerwerkplaats :

- Professionals leren organisatie-overstijgend van én met elkaar.
- Verbeteren van de samenwerking en het vergroten van de kennis en kunde in het gehele netwerk.
- Sneller en gemakkelijker gebruikmaken van elkaars expertise in casuïstiek.
- Knelpunten worden zichtbaar: continu werken aan het verbeteren van de aanpak

Speerpunt 4. Werken aan een sterke keten als fundament van de aanpak

Samenwerken in de regio

- Samen met de andere 2 centrumgemeenten Vlaardingen en Nissewaard stellen we een regiovisie op maar alle 13 gemeenten zijn betrokken.
- Inhoudelijke ambities en afspraken voor regionale samenwerking.
- Nieuwe regiovisie gereed Q1 2024. Gemeenteraad wordt geïnformeerd.
- De wethouders van de 3 centrumgemeenten stemmen af in het BIA (Bestuurlijk Integraal Afstemmingsoverleg HGKM). Daar sluit 2x per jaar het Bestuurlijk Platform bij aan.
- Sturing op VTRR vindt plaats in de GRJR.

Aanbevelingen Evaluatie Verandertraject

- **Formuleer een duidelijke en gemeenschappelijke visie op regie bij HG-casuïstiek**
→ eenduidig werken en regie rol verstevigen
- **Verander de systeemwereld door meer aan te sluiten bij de beleefwereld**
→ inzet van ervaringsdeskundigen op alle aspecten van de aanpak huiselijk geweld
- **Breng vanuit het strategisch platform focus aan**
→ er wordt een verbeteragenda opgesteld met alle Beschermpartners
- **Probeer leidende principes te harmoniseren**
→ nieuwe beleidsplan, regiovisie en Toekomstscenario: op inhoud dezelfde visie en uitgangspunten

Zijn er vragen?

